

ולכללים, בכל הנושא של 'גג' הקורונה'. למרות שוודאי אין כאן גדר של 'מגיפת דבר' רחמנא ליצלן, לפי ההגדרות המבוארות בשו"ע ומשנ"ב (סימן תקעו סעיף ב'), וכפי שהבטא הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאינו המצב כיום בגדר 'מגיפה' רח"ל, אבל מכל מקום ודאי שיש כאן מצב של 'פיקוח נפש', ו'חמירא סכנתא מאיסורא'.

גדולי הדור ציינו בדברי הגר"ר עקיבא איגר זצ"ל (תשובה שהובאה באגרות סופרים סימן כט), שו"ת רעק"א (או"ח חלק ד סוף סימן עא), הובאו כל התשובות בענין הזה בחידושי הגר"א שהופסו על ידי הגר"ש אריאלי (חידושי רעק"א הכחול), נדרים דף לט. בשנת תצ"ב בעת שהתחוללה רחבי אירופה מגיפת הכולירה, כתב רבי עקיבא איגר במכתביו לתושבי פולין: התעוררות לתפילה ותחנונים, תיקון המעשים, לומר מזמורי תהלים, ופיטום הקטורת, ולהרבות בצדקה המצלת מן המיתה. כמו כן הוא קובע כללים לתפילות בבתי הכנסת, כגון לא לעשות מנינים יותר מחמש סדרה איש, ומזהיר לקיים את כל התקנות לשמירת הבריאות, וכל מי שאינו מקיים את התקנות רשאים למסור לשלטונות.

דבר נפלא אמר הגר"מ רובין שליט"א בעל מחבר ספר ארחות שבת, במשאו (יט אדר תש"פ) אודות המצב והובת השמירה וקיום הכללים, "הבעיה, שבציבור שלנו כולם למדו בשיבות, וכולם למדנים, ולכל אחד יש 'חבורה', ולכל אחד יש סברה איך הקורונה עוברת ואיך היא לא עוברת... זה לא עובד עם סברות ו'חבורות'. צריך לקיים את ההוראות, להקפיד עליהם ולעשות כל מה שאפשר... כדאי לא להיות למדנים, צריך למלאות אחר ההוראות. בכל מקום יש את המנהיג, את הרב שיכריע".

1. חובת שמירת הבריאות

חמירא סכנתא: מבואר בגמ' (חולין דף י'), ונפסק ברמ"א (יו"ד סימן קטז סעיף ה) "חמירא סכנתא מאיסורא". מוסיף הרמ"א, ולכן יש להזהר מכל דבר שמביא לידי סכנה, ולחוש יותר לספק סכנה מלספק איסור, ואסור לסמוך על הנס, או לסכן נפשו בכל כיצא בזה.

לאו עשה: כן נפסק ברמב"ם (רוצח פרק יא הלכה ד-ה) בשו"ע (ח"מ סימן תכז סעיפים ח-ט), ובחיי אדם (כלל טו סעיף כד), מצות עשה להסיר מכשול שכרוך בו סכנת נפשות ולהזהר מאוד, ואם אינו מסיר את הסכנה, מבטל מצות עשה של השק"ר לך ושמך נפשך (דברים ד ט), ועובר על לאו של ילא תשים דמים בגבי'ך (דברים כב ח), ומכין אותו מכת מרדות, והנזהר מהם עליו תבוא ברכת טוב. הרבה בדברים אסור חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות. ומפורש בחכמת אדם (סימן סח סעיף ד), שגם המכנים עצמם לסכנה, עובר על לאו ועשה. וכן כותב החפץ חיים בספר ליקוטי אמרים (פרק יג) לגבי עישון סיגריות, שהמרגיל עצמו לסכנה עובר על 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', ועתיד ליתן את הדין.

היזק בגוף: לדעת הרמב"ם והסמ"ג (עשין סימן עט) רק בסכנת נפשות עובר על מצות 'ונשמרתם', אבל על סכנת היזק בגוף אינו עובר על 'ונשמרתם'. מאידך לדעת החינוך (מצוה תקמז) גם בסכנת היזק בגוף שאינו סכנת נפשות עובר, וכך מבואר בדבר אברהם (חלק א סימן לז אות כ).

2. 'ונשמרתם לנפשותיכם'

דאורייתא: דעת רוב האחרונים, וכן כתבו הרשב"ש

(סימן א ד"ה ואני הצעיר) הבאר הגולה (חו"מ סימן תכז אות ב בתירוץ השני), ובזהר הרקיע (מצוה קיח), ובתבואת שור (סימן יג ס"ב), ובפרי מגדים (או"ח אשל אברהם סימן יג ס"ב), ובונוע ביהודה (תנינא יו"ד סימן י'), שאסור מדאורייתא להסתכן, ומקור האיסור מהפסוק של 'ונשמרתם', וקים להו לחז"ל שאין לוקין עליהם. והוסיף הרשב"ש שלכן מבואר בגמ' (שבועות דף לו.) המקלל את עצמו חייב מלקות, והמקור מהפסוק יק השק"ר לך ושמך נפשך מאד, כיון שמסכן את נפשו.

דרבנן: מאידך הלבוש (יו"ד סימן קטז אות א), הבאר הגולה (חו"מ סימן תכז אות ב בתירוץ הראשון), והדברי חמודות (ברכות פרק ג אות פד), מדייקים מדברי השו"ע 'מכין אותו מכת מרדות', ששמירת הנפש הוא רק איסור דרבנן, והפסוק 'ונשמרתם' הוא רק 'אסמכתא', ועיין במהרש"א (חידושי אגדות ברכות דף לב: ד"ה כתיב), ובמנחת חינוך (מצוה תקמו אות יא), שתהיה שרי פשטות הפסוק מדבר על השמירה מעבודה זרה. ובספר שמירת הגוף והנפש (מבוא פרק א) בירר היטב את המקורות לחיוב שמירת הגוף והנפש.

חיוב השמירה: דברים מלהבים כותב בספר פלא יועץ (ערך אהבת עצמו, ערך שמירה), שצריך לשמור עצמו במקום שיש אפילו ספק ספיקא של פיקוח נפש, והמסכן עצמו ראוי להתחייב בנפשו, שעבר על מצות עשה ולא תעשה, והרי 'פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי השמירה הבא' (אבות פרק ד משנה יז), ונענשים על זה או בעולם הזה או בעולם הבא, ואם עושים לו נס, מכנים לו מזכיותיו, ואסור ללכת בדרכים מסוכנות או בימים ונהרות, אלא אם כן מוכרח לפרנסתו.

תקנות השילטון: וכתב הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי חלק י סימן רצא) לגבי התקנות למניעת תאונות דרכים, שכל בית דין בעירו, עם מנהיגי הציבור, חייבים לתקן תקנות למנוע נזקים מהתושבים, ואין לה שייכות אם יש דינא למלכות דינא או לא, דהתקנות שנעשו על ידי השלטון נעשו לטובת הציבור למנוע אסונות, ואם לא נעשו על ידם היה חיוב עלינו לעשות כזה.

3. דרכי ההתמודדות

תפילה אמונה ובטחון: ישראל קדושים מאמינים בני מאמינים, בד בבד עם קיום חובת ההשתדלות בשמירת הבריאות, מרבים בתפילות ותחנונים לרופא כל בשר, על הבריאם שלא יחלו והחולים שיתרפאו, וממתחזקים באמונה ובטחון. וצריך לזכור בקיום חובת ההשתדלות למניעת גג'י הקורונה, לא לשים מבטחין באותם מעשים, כמו שכתב בספר חובת הלבבות (שער ד - שער הביטחון פתיחה) ומי שבטוח בזולת ה' מסיר האלקים השגחתו מעליו, ומניח אותו ביד מי שבטח עליו.

לא להיות בפחד: מדריך הזהירות לא להיות זהיר יותר מידי, כמבואר במסילת ישרים (פרק ב פרק ט) שאדם חייב לשמור עצמו ולפחד מן הסכנות, במקום ששכיח סכנה, כלשון הגמ' (פסחים דף ח:) היכא ד'שכיח היזיקא שאני', אך מוגנה מאוד לפחד מכל דבר קטן. כמבואר בגמ' (חולין דף מח:) ריעותא דלא חזינו לא מחזקינן (סכנה שלא נראית לא חוששים לה), ואין לו לחכם אלא מה שעיני רואות. ולכן אחרי שאדם עושה את ההשתדלות והשמירה כהוראת הגורמים הרפואיים, כמו ריחוק מאנשים אחרים, ושמירה

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על: 100 ש"ח מזומן

שאלה: האם מותר לברך 'בורא מאורי האש' על 'נר' הבדלה דקורטבי?

מבואר במשנ"ב (סימן רחצ ס"ק ח), שגר הבדלה צריך להיות מורכב מכמה פתילות המופרדים בשעור כדי שישבח אבוקה, וב'נר' הבדלה דקורטבי' הפתילות צמודות אחת לשנייה בכל אורך הנר, ואין שעור מפריד בין הפתילות, ורק במקום יציאתם נפרדות זו מזו בשני פתילות, והשאלה האם יש לו דין להבה לבני הבדלה, או לא?

בתמונה: רבני בית הוראה הילכתא בבירור דעת מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א בדיון הנר הדקורטבי לענין הבדלה.

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. ניתן גם לענות בעילום שם, בלי להכנס להגרלה.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולחה 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 258 על סך 100 ש"ח האברך החשוב הרב יעקב פלוס שליט"א ישיבת מיר ירושלים בית מדרש 'בית שלום'

מדור זה הוקדש השבוע לע"נ הר"ר יצחק אברהם בן הר"ר חיים אליעזר זצ"ל ת.נ.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

השו"ת השבועי מ'בית הוראה הילכתא' שאלה: בעקבות ההוראה לא להתכנס יותר מעשרה אנשים, מחלקים את הציבור לתפילה במקומות שונים, והשאלה האם מותר לטלטל את ס"ת לכל מקומות התפילה, ולהחזירה תכף לבית הכנסת?

תשובה: מבואר בשו"ע (סימן קלה סעיף יד), ובמשנ"ב (ס"ק מט) שאסור להביא ספר תורה לשעת קריאה בלבד, לבני אדם החבושין בבית האסורין, אפילו בר"ה ויוה"כ, ומותר רק אם מביא את הספר יום או יומים קודם, או שמביא קודם הקריאה, ומשאיר את הספר תורה ליום או יומים אחרי הקריאה.

טעם הדבר מבאר המשנ"ב (ס"ק מז), שזלזול הוא לספר תורה להולכה אל אנשים שצריכים לה, כי כבודה שילכו אנשים אליה. וציון למה שכתב בביתאור הלכה (ד"ה אין) דוקא כשאין שם עשרה, אבל כשיש שם עשרה חבושין מותר.

ולכן מותר לטלטל את הספר תורה לכל מקומות התפילה שיש שם ציבור של עשרה מתפללים שאנוסים ואינם יכולים להפפל בבית כנסת.

ניתן לקבל במייל המערכת, הוראות נוספות מבית הוראה, המתעוררות בעקבות נגיף הקורונה. לתגובות: ניתן לפנות ל'בית הוראה הילכתא' 02-5350535 שולחה 1-1.

עדכוני הלכה

מאות שאלות לבתי הוראה

בימים אלו הושלם הספר **תשובות הפוסקים** העוסק בשלל שאלות הקשורות לחול' הקורונה, אשר הגיעו בשבועות האחרונים לבתי הוראה בראשות גדולי הפוסקים. 'אור החיים' בראשות הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א, 'קהילות יעקב' בראשות הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א, 'יד הרמ"ה' בראשות הגאון רבי מתתיהו דייטש שליט"א, 'אהבת תורה' בראשות הגאון רבי שמאי קהת הכהן גרוס שליט"א.

התשובות נרשמו על ידי שמועץ לקחם, והתקבצו כולם לפונדק אחד. הספר יחולק אלי"ה בבתי הכנסת לידי הרבים, לדעת את המעשה אשר יעשו.

נושא הגיליון הבא:

'בורא מאורי האש' על 'נר' הבדלה דקורטבי'

סלו חלק ביזיוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, חוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס'.

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...